Par grāmatas tapšanu

Šī grāmata nebūt nav viss, ko Bjērns būtu varējis mums nodot. Taču it viss tajā ir Bjērns. No Bjērna. Tev. Ar atvērtu plaukstu.

Kādu laiku pirms Bjērns devās projām no šīs pasaules, viņš nodeva manā rīcībā visu šo materiālu, ko bija radījis un uzkrājis gadu gaitā gan analogā, gan digitālā veidā. Tas ir kā sava veida garīgais mantojums, ko veido dažādi teksti, vēstules, piezīmes, tāpat arī meditāciju, lekciju un interviju ieraksti. Vienlaikus šī velte ietvēra uzticību Bjērna viedo atziņu un vēstījuma pārvaldīšanai un vēlmi, lai viņa vārdi turpinātu izplatīties tālāk.

Līdz ar šo grāmatu esmu centusies to īstenot. Ar jūsu palīdzību. Jo es zinu, ka jūsu pasaulē ir daudz – tādu, kuri labprāt pieaudzētu mazus spārnus Bjērna vēstījumam, to lasot, nododot to tālāk, nesot to līdzi, kamēr jūtat to iesakņojušos sevī, un atceroties tieši tās atziņas, kuras uz jums atstājušas vislielāko iespaidu.

Par šīs grāmatas saturu mēs ar Bjērnu sākām runāt jau 2020. gada nogalē. Ar domu, ka varētu radīt tādu kā papildinājumu biogrāfiskajam stāstam, ko palīdzēju Bjērnam uzrakstīt grāmatā "Varbūt es maldos un citas gudrības no manas budistu mūka dzīves"[1].

Tādu grāmatu, kuru varbūt pāršķirstīt reizi pa reizei. Tādu, kurā ienirt, kad nepieciešams rast atpakaļceļu pie kādas gudrākas iekšējās balss. Grāmatu, pie kuras atgriezties, kad jūties vientuļš, nonācis grūtībās, kad salsti vai esi apmaldījies. Tādu, kas būtu kā "draugs grūtajos laikos", Bjērna vārdiem runājot – kaut kas, pie kā tverties, kad uzbango vētra, ārpusē vai iekšienē. Tikpat labi tā varētu būt

[1] Iznākusi Apgādā Zvaigzne ABC 2022. gadā.

sabiedrotais, kurš atrodas līdzās uz naktsskapīša arī gluži parastās dienās, cerams, atgādinot par iekšējo bagātību, kas mīt tevī.

Tie, kuri ir lasījuši iepriekšējo grāmatu, atpazīs vairākas daļas no tās, tomēr, iespējams, tagad tās uztversiet citādi un tās radīs atbalsi jūsos jau citādā veidā. Izlēmu ietvert šajā grāmatā vairākas no šīm atziņām gan tādēļ, ka manā skatījumā tās ir pelnījušas tikt atgādinātas, gan arī tādēļ, ka tās tik jaukā veidā atsauc atmiņā Bjērna būtību. Turpināt dalīties ar viņa iemīļotākajiem pastāstiem un iecienītākajām mācībām, sasaistot tās ar iepriekš nepublicētām atziņām, manuprāt, ir cienījams veids, kā uzturēt šo mūžīgo gudrību dzīvu.

Lielākajā daļā šīs grāmatas satura izmantots ierakstīts materiāls no dažādiem Bjērna dzīves posmiem. Grāmata sarakstīta pirmajā personā un tādā veidā, kas būtu tuvāks cilvēka runai. Veidojot vēstījumu šādi, mans nodoms bija pēc iespējas vairāk saglabāt paša Bjērna balsi. Balsi, kura, es zinu, ir sasildījusi tik daudzus no mums. Es ceru, ka, lasot šo grāmatu, tu to sadzirdēsi.

KAROLĪNE BANKLERE

Es esmu pirksts, kas rāda uz Mēnesi

Neskaties uz mani

Skaties uz Mēnesi

Buda

Zemes gudrība

Natthiko ir vārds, kas man tika dots kā budistu mūkam.
Tas nozīmē "Tāds, kurš pieaug gudrībā". Labā dienā tā arī ir.

Mana dzīvesstāsta pilnā versija jau tikusi izstāstīta lekcijās, raidījumos un grāmatā, līdz ar to negrasos nevienu garlaikot, atkārtojot to visā pilnībā. Tomēr būtu vērts zināt, ka esmu septiņpadsmit gadus dzīvojis kā budistu mūks meža klosterī – vispirms Taizemē, pēc tam Anglijā un Šveicē. Kad atgriezos Zviedrijā un rietumnieka ikdienā, man pamazām radās iespēja darīt to, kas atbilstoši manai tradīcijai vienmēr ir bijis svarīgi, – dalīties ar iegūtajām zināšanām.

Bez šaubām, mani ir veidojusi mūka dzīves pieredze. Pat ja es sevi vairs nesaucu par budistu, manā ieskatā budisms piedāvā pasaulē joprojām skaistāko rīku komplektu. Daudz kas no svarīgākā un vērtīgākā, ko izmantoju, nāk tieši no turienes, tomēr zināmu daļu esmu mācījies arī no citu kultūru tradīcijām vai arī vienkārši no cilvēku attiecībām un pašas dzīves. Tieši tāpat kā Budu, arī mani nesaista dogmas un fundamentālisms.

Ir pāris lietu, ko vēlos atgādināt tev kā lasītājam: manis teiktais nav absolūta patiesība. Es dalos ar domām un atziņām, kurām manā ieskatā ir nozīme un vērtība, kurām ticu un par kurām jūtos cieši pārliecināts. Un tu paņem to, kas atbalsojas tevī. Tam, kas tev neizklausās patiess, ļauj slīdēt garām. Vienmēr.

Es negribu, lai tu domātu, ka esmu jebkādā veidā apskaidrots, izredzēts vai īpaši apdāvināts. Tāpat negribu, lai tu domātu, ka jāiet klosterī un septiņpadsmit gadus jāmeditē, lai gūtu garīgu vai personīgu izaugsmi. Augt, izcelt gaismā vairāk no sava iekšējā

skaistuma – tas ir pieejams ikvienam. Viss, kas mums ir nepieciešams, patiesībā jau mīt mūsos.

Tas, ko paužu runājot vai rakstot, reti ir kas tāds, ko pats esmu izdomājis. Galvenokārt tās ir atziņas, kuras esmu dzirdējis, aizguvis, iemācījies un pārņēmis no citiem. Turklāt nekas no tā nav kaut kas jauns vai tāds, ko lielākā daļa no mums nezina. Bet esmu ievērojis, ka tomēr ir svarīgi šīs lietas izteikt.

Es labprāt izmantoju savu dzīvesstāstu un pieredzi, runājot par lielajiem dzīves jautājumiem. Nevis tādēļ, lai pastāstītu par sevi, bet gan lai uzskatāmāk paskaidrotu jautājumus, kurus atpazīsti arī tu vai arī kurus būtu vērts atgādināt.

Galvenokārt es stāstu par vienkāršām un ikdienišķām lietām, bet bieži vien tajās apslēptas lielākās un būtiskākās mācības.

Viens no daudziem viedajiem skolotājiem manā ceļā bija mūks Adžans[1] Čā *(Ajahn Chah)*. Viņš jaunajiem mūkiem norādīja, ka tas, ko mēs, atnākot uz meža klosteri, iemācāmies, nav kaut kas teorētisks, abstrakts vai ezoterisks. Tā nav prasme veikli žonglēt ar dažādiem jēdzieniem un idejām. Tas drīzāk ir kaut kas daudz piezemētāks un pamatīgāks, tas, ko izmantojam ikdienā. *Zemes gudrība*, ja tā var izteikties.

Jo patiesā gudrība atklājas reālajā dzīvē, ikdienas notikumos, kad saskaramies ar situācijām, kuras var būt izaicinošas un sarežģītas. Un tā ir tieši tāda veida gudrība – zemes gudrība –, kas mani interesē un ar kādu, manuprāt, esmu audzis. Tā ir saistīta tostarp ar tvēriena atlaišanu, ar savu uzskatu apšaubīšanu un ar paturēšanu prātā, ka arī mēs paši varam maldīties. Tā ir lielāka, nekā mums sākotnēji varētu likties.

---

[1] Apzīmējums Adžans *(Ajahn)* taizemiešu valodā nozīmē "skolotājs". *(Red. piez.)*

Iztukšo laivu

Esmu guvis stingru pārliecību, ka garīgā ceļojuma nozīme nav meklējama dažādu lietu uzkrāšanā. Manis jau pieminētā zemes gudrība nav nedz saistīta ar intelektuālu zināšanu un iespaidīgu kompetenču uzkrāšanu, nedz arī būtu uztverama kā rokasgrāmata "Septiņdesmit veiksmīgas stratēģijas" visām dzīves situācijām.

Manuprāt, tā daudz vairāk saistīta ar atbrīvošanos no lietām. Tvēriena atlaišanu. Savas bagāžas nolikšanu. Laivas iztukšošanu, ja lietojam apzīmējumu no manas tradīcijas. Svētajos rakstos ir vieta, kur Buda saka apmēram šādi: *"Iztukšo savu laivu, un tā tevi viegli aiznesīs otrā krastā."*

Mūsdienās nav daudz kā tāda, kas mums atgādinātu šo aspektu. Informācijas plūsma un dažādu veidu padomi un ieteikumi gāžas pāri nepārtraukti un neiedomājami blīvi. Piemēram, es sociālajos tīklos diennakts laikā sastopos ar vairāk garīgajām idejām nekā visos savos pirmajos desmit meditācijas gados. Daudzas no tām pašas par sevi ir brīnišķīgas, bet kopumā tas gandrīz vai izraisa smaidu. Ko gan ar to visu lai iesāk?

Ja cilvēks ir ieinteresēts garīgajos jautājumos, mūsdienās ir visai vienkārši pārņemt galvenās nepieciešamās intelektuālās tēmas un idejas. Bet tam nav nekāda sakara ar paša personīgo izaugsmi.

Ar tavu atļauju vēlreiz citēšu Budu. Viņš par iepriekš minēto izteicās šādi: *"Tas ir kā mācēt saskaitīt citu ļaužu ganāmpulkus. Tas tev pašam nedod itin nekādu labumu, toties tu apgūsti prasmi runāt par citu labklājību."*

Dažreiz cilvēki, dzirdot manu dzīvesstāstu, izsakās tamlīdzīgi: "Septiņpadsmit gadu garīgā mācība pilnā slodzē – iedomājies, cik

daudz tu noteikti esi iemācījies!" Iespējams, ka esmu arī, taču man nešķiet, ka es nēsātu uz muguras lielu maisu ar mūžīgo gudrību. Drīzāk otrādi. Es ceļoju ar daudz vieglāku bagāžu nekā iepriekš. Mazāk manis paša un daudz vairāk vietas dzīvei.

Mēs nevaram panākt garīgo attīstību piespiedu kārtā – tikai tādēļ, ka, mūsuprāt, tā vajadzētu vai ka vēlamies būt īpašāki vai sasniegt vairāk kādā jomā. Tā tas nenotiek.

Mēs katrs ejam savā tempā. Mums katram dzīvē ir sava personiskā pieredze, caur kuru apgūstam sev vajadzīgās mācības un caur kuru – vispirmām kārtām – atlaižam no savas dzīves to, kas ir jāatlaiž. Ja palaižam garām iespēju apgūt mācību, varam būt droši, ka vietā vienmēr būs jauna. Un kādu dienu labākajā gadījumā mums izdosies atlaist to, no kā ir visgrūtāk atteikties. Tas ir brīdis, kad mūsos patiešām kaut kas notiek.

Un tie ir pūļu vērti centieni: reizi pa reizei atbrīvoties no kāda sava domu sprosta, cik vien to spējam. Kaut nedaudz retāk iestrēgt negatīvajos modeļos, būt brīviem no tiem kaut uz mazliet ilgāku laiku.

Jo vairāk mēs atbrīvojamies no ārējiem uzslāņojumiem, to vietā neveidojot jaunus aizsargapvalkus, jo vairāk spējam apjaust savu iekšējo būtību – to, ko nevaram un nedrīkstam atmest. Kodolu, ja tā to var nosaukt. To, kas vēl nav piepildīts ar milzumu domu un aizspriedumainu viedokļu. Pēc manis piedzīvotā, tā ir vieta, no kurienes var iznirt viedākās atziņas.

Mazliet baidos runāt par šo, lai neizklausītos pretenciozs, bet es tomēr mēģināšu, jo uzskatu, ka tas ir svarīgi. Esmu pārliecināts, ka ikvienā no mums var atrast kaut ko, kas ir:

Neuzkrītošs lieliskā veidā.
Lielisks neuzkrītošā veidā.
Tāds, kas ir kopā ar mums kopš pirmā elpas vilciena.
Kaut kas pilnībā dzīvs.
Pilnībā mierīgs.

Skaidra apziņa

Kad runāju par tvēriena atlaišanu un mūsu bagāžas nolikšanu malā, es noteikti nedomāju, ka mums jāatsakās no visa. Ka jāatmet itin viss, kam esam ticējuši un ko esam domājuši, un jāsāk dzīvot no rupjmaizes un lietusūdens. Runa drīzāk ir par to, kā mēs uztveram lietas. Lietas, kuras uzskatām par savējām. Tās var būt gan priekšmeti, gan vēlmes, sajūtas, domāšanas modeļi, seni aizvainojumi, tāpat arī viedokļi, pārliecības un "patiesības".

Lielākā daļa no mums ir zināmā mērā fundamentālisti. Tas var attiekties nevis uz reliģiju, bet gan uz mūsu uzskatiem, ka viena lieta ir labāka par otru, ka rīkoties šādi ir pareizāk nekā rīkoties tā. Olas jāvāra šādā veidā, māja jātīra, lūk, tā, šīs vērtības ir īstās, savukārt tās citas – ne.

Nav viegli atlaist domas, idejas un uzskatus. Ir gluži cilvēcīgi, ka tas mums sagādā grūtības. Bet, ja atgādinām sev, ka dažkārt varam maldīties, tad vismaz varam iemācīties būt mazliet pieļāvīgāki attiecībā uz savām ciešajām pārliecībām. Mēs varam uzlūkot savu domu plūdumu ar lielāku humora un skepses devu. Katru reizi, kad mums izdodas būt mazāk fundamentālistiskiem, mēs kļūstam arī maķenīt gudrāki attiecībā uz mūsu pašu uzskatiem.

Atceros kādu gadījumu no savas mūka dzīves klosterī Anglijā. Es sapiktojos par kādu sīkumu, un brīnišķīgais mūks Adžans Sučito *(Ajahn Sucitto)* paskatījās uz mani un teica: *"Being right is never the point."*[1]

Tieši tā! Un to zinām mēs visi. Bet tā ir zināšana, kas ne vienmēr ved pie faktiskas rīcības. Daudzos no mums ir dziļi iesakņojusies tieksme turēties pie tā, ko uzskatām par pareizu un atbilstošu.

[1] Tam nav nekādas nozīmes, ka tev ir taisnība. *(Angļu val.)*

Tas nenozīmē, ka mums vajadzētu pilnībā atmest jebkuru viedokli par lietām un notikumiem. Apgalvojums, ka man nav viedokļa, arī ir savā ziņā viedoklis. Bet gudrība slēpjas tajā, ka mēs nepieķeramies tik cieši pie šiem viedokļiem. Jo tādā gadījumā daudz ko palaižam garām.

Spēja izvairīties no ieslīgšanas prāta paštaisnā pārliecībā ir nenoliedzama vērtība. Mēs kļūstam ne vien gudrāki, bet arī vienkāršāki komunikācijā, atsaucīgāki un pieejamāki. Apkārtējie priecājas par mūsu sabiedrību, jo ir patīkami būt kopā ar kādu, kurš patur prātā, ka arī pats var kļūdīties. Kļūst aizraujošāk ieklausīties šādā cilvēkā.

Ja es, gluži otrādi, dzīvoju iestrēdzis savos uzskatos – *man jau ir viedoklis par Pēteri. Es neesmu atvērts tam neaptveramajam noslēpumam, kas patiesībā ir Pēteris*, – tad vairs nebūt nav tik aizraujoši un interesanti nedz Pēterim, nedz man pašam.

Tu noteikti labi pazīsti to sajūtu, kad satiec cilvēkus, kuri itin nemaz nav klātesoši un atvērti un ir dziļi iestrēguši savās pārliecībās. Kad jūs abi sarunājaties, šķiet, ka viņi tikai gaida brīdi, kad tu apklusīsi, lai varētu paust savas domas. Šādā sarunā reti kad vai pat nekad nevar rasties kāda jauna kopīga perspektīva. Pavadot laiku ar kādu, kuram jau ir savs noteikts viedoklis visos aspektos, ir sajūta, it kā kaut kā pietrūktu.

Kad sevī atbrīvojam vietu citiem uzskatiem un citiem cilvēkiem, mēs kļūstam ne tik iedomīgi un, es gribētu sacīt, gudrāki. Mēs spējam reaģēt uz notiekošo jau atvērtāk, atsaukties dzīves procesiem ar modrāku apziņu. Tā ir brīvības izjūta.

Savukārt, ja visu laiku dzīvojam vien ar to, ko, mūsuprāt, skaidri zinām, kā gan mēs ieraudzīsim kaut ko jaunu? Kā varēsim kaut ko iemācīties, atsaukties iespējām, improvizēt, rotaļāties, sarunāties tā, lai viens plus viens iznākumā dotu trīs?

Ielūgums uz tēju

Japāņu dzenbudisma tradīcijā ir stāsts par universitātes profesoru, kurš dodas ceļā, lai uzmeklētu dižu, apskaidrību guvušu meistari. Profesors vēlas uzzināt vairāk par dzenbudisma mācību. Atbilstoši akadēmiķa pasaules uzskatam, viņaprāt, lielākie izaicinājumi viņa dzīvē ir saistīti ar informācijas nepietiekamību. *Bet vai ar apskaidrotās meistares atrašanu un mācības apgūšanu tiešām būs pietiekami, lai atrisinātu viņa dzīves pretrunas?*

Tā nu viņš ierodas klosterī. Tur viņš sastop viedo mūķeni, kuru bija meklējis. Viņa pilnīgā mierā uzlūko viesi, un profesors sajūt viņas diženuma klātbūtni.

Mūķene ātri saprot profesora vajadzību un apjautājas, vai viņš nevēlas tasi tējas, uz ko profesors, protams, atbild apstiprinoši. Mūķene pagatavo tēju, kā to prot vien apskaidroti japāņu dzenbudistu meistari. Kad dzēriens ir gatavs, viņa sāk piepildīt profesora tasi, bet neapstājas, kad tā jau ir pilna. Tēja izlīst pāri malām, aiztek pa galdu un lejā uz grīdas.

Profesors izbrīnā vēro notiekošo un pie sevis nospriež, ka šī pavirši veiktā ceremonija nu gan neliecina par īpaši vērīgu skolotāju. Galu galā viņš neiztur un izsaucas:

"Ko gan tu dari! Tēja līst pāri!?"

Mūķene paskatās uz profesoru un nosvērti atbild:

"Tieši tāpat kā šī tase, arī tavs prāts ir pilns ar taviem viedokļiem un ciešām pārliecībām. Kā gan es varu tev kaut ko iemācīt, ja tu vispirms neiztukšo savu krūzi?"

Varbūt es maldos

Laikā, ko pavadīju kā mūks Taizemē, mēs reizi nedēļā sēdējām visu nakti nomodā un meditējām. Ik pa laikam dziedājām, palaikam paklanījāmies, bet lielāko daļu pavadījām klusā meditācijā. Šis notikums bija kaut kas līdzīgs budistu svētdienai, diezgan svinīgs. Es vienmēr gaidīju šo vakaru, baiļu un sajūsmas pilns. Sajūsminmāts, jo tas bija tik skaisti. Ar bailēm, jo nosēdēt nomodā bija tik grūti.

Vienu vakaru es atminos īpaši labi. Pilnmēness. Zvaigžņota nakts bez vēja. Mēs sēžam skaistajā meditāciju zālē ar lieliem, atvērtiem, neiestiklotiem logiem. Savvaļas tropu mežs ārpusē skan pārsteidzošā daudzveidībā: putni, kukaiņi, lapu čaboņa zem dzīvnieku soļiem. Gaisā netverami virmo pazīstamā vīraka un tīģerbalzama smarža. Tempļa iekšieni izgaismo simtiem sveču. Zāle uz šo vakaru krāšņi izrotāta ar lotosa ziediem, un pašā priekšā mirdzošas novietotas divas gigantiskas, svaigi pulētas misiņa Budas figūras. Tās ir apmēram trīs metrus augstas, un katru nedēļu, dienu pirms šīs nakts meditācijas, trīsdesmit mūki rūpīgi ierīvē statujas ar metāla pulējamo līdzekli *Brasso*, lai tās sveču gaismā mirdzētu vēl spožāk.

Zāle piepildās ar mūkiem un draudzes locekļiem. Uz grīdas sakrustotām kājām sēž aptuveni 150 cilvēki un meditē. Vai arī, jā, meditē vismaz 149 cilvēki noteikti. Es parasti vienkārši sēžu un cenšos palikt nomodā. Gandrīz vienmēr man neizdodas. Šīs nakts meditācijas man nozīmē ilgstošu pazemības treniņu. Man ir milzu grūtības neaizmigt. Es patiešām daru visu iespējamo. Man šķiet, ka nedaudz atgādinu kuģi naktī, šūpojoties no vienas puses uz otru savā neiedomājamā nogurumā.

Vai tas nav maķenīt ironiski? Es no tik daudz kā biju atsacījies visa šī dēļ. Atstājis daudzsološu karjeru, atdevis visu, kas man

piederēja, devies tālu prom no saviem tuviniekiem un draugiem – atteicies no visa, lai varētu dzīvot kā meža mūks Taizemē. Un tas, kam budistu mūki un mūķenes velta tik daudz laika, man acīmredzami bija pilnīgi neiespējami.

Man par prieku, ap pusnakti kļūst gaišāks. Tad ieraugu, ka amerikāņu mūks novicis, kādreizējais džeza pianists, ienāk, nesot alumīnija tējkannas. Viņš kopā ar pāris citiem novičiem šo stundu pavadījis, gatavojot mums visiem karstu, saldu kafiju. Mēs, klosterī dzīvojošie, sēžam gar skaistās, plašās zāles vienu malu. Esam divdesmit mūki no gandrīz tikpat daudz valstīm. Mēs dzeram kafiju, pilni dievbijīgu sajūtu. Kāds izmet joku, ka tieši šis divdesmitais mūks tālu tiks, ņemot vērā, cik labu kafiju viņš gatavo.

Lēnām mūsu apbrīnojamais abats Adžans Jajasaro *(Ajahn Jayasaro)* ieņem runātāja vietu, lai sāktu vakara priekšlasījumu. Viņš apsēžas lotosa pozā un piekārto savu okerkrāsas apmetni. Adžans Jajasaro ir cilvēks ar reti atsaucīgu sirdi un asu prātu, savukārt kanāls starp tiem abiem viņam ir plaši atvērts. Visi klātesošie – kā mūki, tā draudzes locekļi – ir pati uzmanība.

Adžans Jajasaro ir lielisks runātājs, un vakaru viņš iesāk gluži negaidīti, sakot: "Šovakar es vēlos jums piedāvāt maģisku mantru."

Sacītais klātesošajiem ir ārkārtīgs pārsteigums. Meža tradīcija ir pazīstama ar noraidošu attieksmi pret visu, kas ož pēc maģijas vai mistikas. Šādām lietām netiek piešķirta nekāda nozīmīga vērtība. Taču mūsu abats mierīgi turpina savā gandrīz perfektajā taju valodā: "Nākamreiz, kad pie apvāršņa sāk raisīties konflikts, kad attiecībās ar otru cilvēku sākas rīvēšanās, vienkārši atkārtojiet šo mantru klusām pie sevis trīs reizes, ticībā un ar pārliecību – to var teikt jebkurā valodā, kādā vien vēlaties, – un jūs redzēsiet, ka jūsu raizes izkūp kā pļavas rasa vasaras rītā."

Skaidrs, ka esam pilnībā viņa varā. Klusums ir absolūts, un visu ausis ir saspicētas, lai dzirdētu turpinājumu. Viņš nedaudz noliecas uz priekšu, ietur īsu teatrālu pauzi un tad saka:

"Labi, vai esat gatavi? Maģiskā mantra ir šāda:

Varbūt es maldos. Varbūt es maldos. Varbūt es maldos."

Kopš tā vakara ir pagājušas vairākas desmitgades, bet es to nekad neesmu aizmirsis. Ziniet, tā ir pieredze, kad ķermenis atpazīst un reaģē uz patiesību, ilgi pirms smadzenes to ir pilnībā spējušas izprast. Tā nosēžas tevī. Un paliek.

Atzīstu, ka esmu pirmais, kuram šo mantru visgrūtāk atcerēties tieši tad, kad tā ir visvairāk vajadzīga.

Esmu ievērojis, ka no malas varbūt šķiet: tādam cilvēkam kā es, manā statusā, vairs nav nekādu grūtību vai izaicinājumu ar šāda veida jautājumiem. *Dream on, baby.*[1] Bet, kad to atceros, tas vienmēr nostrādā. Tas man palīdz doties uz priekšu ar pazemīgāku un konstruktīvāku attieksmi.

Šī gudrība ir mūžīga un, protams, nepieder nevienai noteiktai reliģijai.

Varbūt es maldos. Tik vienkārši. Tik patiesi. Tik viegli aizmirst.

Reiz es par šo maģisko mantru stāstīju kādā lekcijā, kur klausītāju vidū bija arī mana sieva Elizabete. Nākamajā rītā pie brokastgalda mēs par kaut ko saķīvējāmies. Dažkārt es spēju kaitinoši viegli pieslēgties savam iekšējam, spītīgajam četrgadniekam, un tā arī šajā reizē es sapiktojos par kaut ko nebūtisku. Sapiktojos tajā veidā, kad jau uzreiz saproti, ka aizkaitinājumam nav pamata un nav nekādu jēdzīgu argumentu. Tu saproti, ka ir patiešām smieklīgi dusmoties par šo lietu, bet vienalga sadusmojies, turklāt nespēj tikt pāri šim aizkaitinājumam tik ātri, kā gribētu. Par laimi, esmu svētīts ar sievu, kura ir daudz līdzsvarotāka un emocionāli vairāk nobriedusi nekā es. Un viņa mierīgā balsī ar tikko jaušamu humora pieskaņu ieteicās: "Bjērn, tā mantra, par ko tu stāstīji vakar, – varbūt ir īstais brīdis to izmantot?"

Pie brokastgalda sēžu es, izvirzījis uz priekšu četrgadnieka dusmīgo apakšlūpu, un bubinu: "Nē, tagad es skaitu citu mantru: varbūt *tu* maldies."

Protams, es šeit mazliet ironizēju. Un arī pilnībā saprotu, ja kādam rodas iebildumi un iespaids, ka mantra ir pārāk vienkāršota.

[1] Ceri vien, mīļais. *(Angļu val.)*

Patiešām nav vienkārši saglabāt tik pazemīgu attieksmi. It īpaši jau mirkļa karstumā.

Vai uz visas planētas ir kaut viens ego, kuram šķistu dabiski un viegli pateikt "Varbūt es maldos"? Nē.

Vai mums, cilvēkiem, ir piekļuve kam lielākam, tam, kas pilnībā apzinās, ka iespējams maldīties? Pilnīgi noteikti.

Iedomājieties, kāda būtu pasaule, ja lielākā daļa cilvēku atcerētos, ka varam arī maldīties. Iedomājieties, kā ritētu sarunas. Iedomājieties, kā izskatītos politika.

Esmu stipri pārliecināts, ka aizvien vairāk no mums ilgojas ieviest šādu attiecību modeli, šādu saskarsmi.

Nevienam sākumā nav nekas jāprot. Ikvienam cilvēkam ir tiesības izmēģināt savus spēkus. Un tās lietas, kas mums nes labumu, mēs bieži arī esam ieinteresēti izmēģināt. Es varu apgalvot, ka nespēju iedomāties kaut ko vēlamāku mūsu labklājībai kā pamazām, bet neatlaidīgi sākt pieradināt sevi pie domas: "Varbūt es maldos. Varbūt es maldos. Varbūt es visu nezinu."